

KLAGANDE

Försäkringskassan

MOTPART

[REDACTED]

Ombud: Jurist Amanda Fredriksson

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Karlstads dom den 30 oktober 2018
i mål nr 3328-18, se bilaga A

SAKEN

Assistansersättning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer
Försäkringskassans beslut.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att kammarrätten fastställer dess beslut och anför
följande.

[REDACTED] sondmatas och uppges behöva hjälp med att förbereda
sondmatningen, värma upp den, göra rent utrustningen efteråt samt för
tillsyn under sondmatningen eftersom han kan dra i slangarna. Dessa
hjälpbehov är inte av den personliga och integritetsnära karaktär som krävs
för att beaktas som grundläggande behov vid bedömningen av rätten till
assistansersättning.

Det är vanligen hjälp med på- och urkoppling samt justering av slangar som är av den personliga och integritetsnära karaktär som krävs. Det framgår inte hur lång tid dessa moment tar i [REDACTED] fall men 5–15 minuter per matning är skäligt, vilket skulle innebära att ytterligare sju timmar per vecka godtas som grundläggande behov. Detta skulle sammantaget innebära att hans hjälpbehov med grundläggande behov uppgår till 14 timmar och 23 minuter per vecka, vilket inte ger rätt till assistansersättning.

Det finns inte något medicinskt stöd för att han brukar dra i slangarna när han sondmatas och inte heller för att det skulle vara farligt om han gör det. Att under sondmatningen övervaka honom för att inte dra i slangarna kan inte anses vara så integritetskänsligt att det blir fråga om grundläggande behov.

Hjälp med blöjbyte/toalett ingår i ett normalt föräldraansvar. Den tid som tidigare har godtagits för tömning av urinpåse och byte av stomi är rimlig.

[REDACTED] anser att överklagandet ska avslås och anför följande.

Hans behov av hjälp med sondmatning är av tillräckligt kvalificerat och integritetskänsligt slag, eftersom han behöver övervakning under hela den tid som pumpen står på. Han har en sond inopererad direkt in till tarmen och matas med näringsdropp via en pump. Om sonden dras ut av misstag behöver någon fästa den snabbt igen, inom två timmar, annars riskerar han att behöva opereras. Han kan inte skrika eller gråta så någon behöver se honom hela tiden.

Hans sondmatningsrutiner har förändrats. I stället för att sondmatas under fyra timmar fyra gånger per dygn sondmatas han nu under fem timmar, paus i två timmar, därefter på nytt fem timmar dygnet runt.

Han använder blöja. Det sker läckage från blöjan i genomsnitt en gång om dagen, vilket då kräver extra avtvättningar. Blöjbyten omfattas inte av normalt föräldraansvar och borde ingå i beräkningen av hans grundläggande behov. Han behöver också hjälp med intermittent kateterisering var tredje timme dygnet runt. Själva urintappningen tar cirka 20 minuter per tillfälle, eftersom urin droppar ut. I samband med tappningen töms även stomipåsen, vilket tar cirka fem minuter. Stomipåsen byts var tredje dag. I samband med bytet behöver han hjälp för att göra rent.

Tiden för sondmatning, blöjbyte, kateterisering och tömning av stomipåse överstiger 20 timmar per vecka och ger honom rätt till assistansersättning.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Frågan i målet är om [REDACTED] behov av hjälp med grundläggande behov uppgår till minst 20 timmar per vecka och därmed ger honom rätt till assistansersättning. Försäkringskassan har i sitt omprövningsbeslut beräknat tidsåtgången för hans grundläggande behov till i genomsnitt 7 timmar och 23 minuter.

Sondmatning

[REDACTED] får sin näringstillförsel genom sondmatning med pump. Kammarrätten ska ta ställning till i vilken utsträckning sondmatning kan utgöra ett sådant hjälpbehov som berättigar till personlig assistans.

Högsta förvaltningsdomstolen har i avgörandet HFD 2018 ref. 21 uttalat följande. Sondmatning bör likställas med måltid i den mening som avses i 9 a § första stycket lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Näringstillförseln – från påkoppling av sondslangen till urkoppling av denna – bör innefattas i begreppet måltid, medan förberedelser och efterarbete faller utanför. Sondmatning är således ett grundläggande behov. I vilken utsträckning hjälp med ett grundläggande

behov berättigar till insatsen personlig assistans beror på om hjälpen, i sin helhet eller delvis, är av tillräckligt kvalificerat slag, dvs. om den är av tillräckligt privat karaktär. Bedömningen av om hjälpen är av sådan natur att den bör beaktas får avgöras efter en individuell bedömning av förhållandena i det enskilda fallet.

Förberedelse och efterarbete innefattas inte i begreppet måltid och det är därmed inte ett grundläggande behov. När det gäller själva sondmatningen anser kammarrätten, att hjälp med på- och urkoppling av sondslang samt justering av densamma är hjälpbehov av tillräcklig personlig och integritetsnära karaktär, som ger rätt till personlig assistans som grundläggande behov. Eftersom [REDACTED] inte har specificerat någon tid för dessa moment har Försäkringskassan i kammarrätten uppskattat tidsåtgången till 5–15 minuter per matning. Försäkringskassan har dock inte beaktat någon tid för hjälpbehovet i det överklagade beslutet. Kammarrätten bedömer mot den bakgrunden att det är skäligt att beakta 15 minuter per matning fyra gånger per dygn, totalt sju timmar per vecka, som grundläggande behov i enlighet med vad Försäkringskassan nu medgett.

[REDACTED] anser att han även har ett behov av tillsyn under sondmatningen som ger rätt till personlig assistans som grundläggande behov, eftersom han kan dra i sondslangen eller i annan utrustning. Utredningen ger visserligen stöd för att [REDACTED] till följd av sina funktionsnedsättningar och ålder har ett konstant behov av tillsyn. Att tillsyn behöver utövas även när han sondmatas medför dock inte i sig att hjälpbehovet ger rätt till personlig assistans som grundläggande behov. Avgörande är i stället om tillsynen kan antas vara en följd av själva sondmatningen som därutöver medför behov av mycket privata och integritetsnära insatser av en annan person.

Enligt det medicinska underlaget uppstår det inte några behov eller komplikationer på grund av och under sondmatningen. Det finns inte heller underlag från arbetsterapeut eller annan utredning med observation av hur

sondmatningen går till och som stödjer [REDACTED] beskrivning. Med hänsyn till detta anser kammarrätten att det inte är visat att [REDACTED] behov av tillsyn under sondmatningen är av den integritetsnära karaktär som krävs för att ge rätt till personlig assistans som grundläggande behov.

Övriga grundläggande behov

[REDACTED] var vid tidpunkten för Försäkringskassans beslut drygt tre år gammal. Föräldraansvaret är omfattande och långtgående även för ett barn utan funktionsnedsättning i motsvarande ålder. Med hänsyn till [REDACTED] ålder vid tidpunkten för Försäkringskassans beslut anser kammarrätten att utredningen inte ger stöd för att godta mer tid än vad Försäkringskassan gjort i fråga om övriga grundläggande behov.

Även när [REDACTED] behov vid sondmatning beaktas överstiger hans grundläggande behov inte 20 timmar per vecka. Han har därmed inte rätt till assistansersättning. Det betyder att förvaltningsrättens dom ska upphävas och Försäkringskassans beslut den 11 juni 2018 fastställas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Ewa Hagard Linander

Henrik Brüsin

Liselotte Tagaeus
referent

/Nicolas Soldati

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD**

DOM
2018-10-30
Meddelad i Karlstad

Mål nr
3328-18

KLAGANDE

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Ombud: Amanda Fredriksson
c/o Nordica Assistans AB
Box 6052
700 06 Örebro

MOTPART

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten, Göteborg
405 12 Göteborg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans beslut den 11 juni 2018

SAKEN

Assistansersättning

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet på så sätt att [REDACTED]
förklaras ha rätt till assistansersättning.

Förvaltningsrätten återförvisar målet i övrigt till Försäkringskassan för
beräkning av assistansersättningens omfattning.

Dok.Id 218373

Postadress

Box 568
651 12 Karlstad

Besöksadress

Rådhuset, Stora
torget

Telefon

054-14 85 00

E-post: forvaltningsrattenikarlstad@dom.se
www.forvaltningsrattenikarlstad.domstol.se

Telefax

054-14 85 30

Expeditionstid

måndag–fredag
08:00–16:00

BAKGRUND

Försäkringskassan beslutade den 2 februari 2018 att [REDACTED] inte får assistansersättning. Anledningen var att Försäkringskassan bedömde att hjälpbehovet för de grundläggande behoven var 3 timmar och 23 minuter per vecka, dvs. mindre än 20 timmar per vecka. Vid omprövning av beslutet godtogs tid för hjälp med personlig hygien med tömning av urinpåse med 3 timmar och 30 minuter per vecka samt byte av stomi med 30 minuter per vecka. [REDACTED] grundläggande behov uppgick efter omprövning till 7 timmar och 23 minuter per vecka. Eftersom de grundläggande behoven fortfarande inte översteg 20 timmar per vecka ändrades inte beslutet från den 2 februari 2018.

PARTERNAS INSTÄLLNING

Vad [REDACTED] anför

[REDACTED] yrkar att han ska beviljas assistansersättning och att målet återförvisas till Försäkringskassan för uträkning av assistansens totala omfattning. Han anför i huvudsak följande.

Frågan är redan prövad av förvaltningsrätten mellan honom och Örebro kommun. Prövningen gällande de grundläggande behoven vid personlig assistans och assistansersättning är identiska och baseras båda två på 9a § lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Sedan frågan gällande hans grundläggande behov prövades i förvaltningsrätten har det inte framkommit några förändrade omständigheter och Försäkringskassan har haft tillgång till samma underlag. Han sondmatas fyra gånger i fyra timmar varje dag och behöver under tiden övervakas. Omfattningen av de grundläggande behoven torde vida överstiga 20 timmar per vecka och således göra honom berättigad assistansersättning. I övrigt hänvisas till vad som

tidigare framkommit i ärendet samt utredning och förvaltningsrättens dom med målnummer 938-17.

Vad Försäkringskassan anför

Försäkringskassan anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande.

Försäkringskassan har i och med omprövningsbeslutet godtagit 7 timmar och 23 minuter per vecka som grundläggande behov. Att den tid som godtas för hjälp med de grundläggande behoven där utökades har sin grund i domen från Högsta Förvaltningsrätten i april 2018 mål nr 682-17. ■■■■■ ■■■■■ ■■■■■ uppger att omfattningen av de grundläggande behoven redan är avgjord genom Förvaltningsrätten i Karlstads dom i mål nr 938-17. Detta är inte korrekt då den domen gäller personlig assistans genom kommunen. Försäkringskassan och kommunen är två olika instanser som gör olika bedömningar. Vidare är kriterierna för att beviljas kommunal personlig assistans respektive assistansersättning inte desamma; för kommunal assistans finns inte krav på en minsta tidsomfattning avseende hjälp med de grundläggande behoven medan det för assistansersättning som bekant fordras över 20 timmars sådant hjälpbehov per vecka.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Rättslig reglering m.m.

För rätt till assistansersättning krävs att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS (51 kap. 3 § socialförsäkringsbalken [2010:110], SFB).

Med personlig assistans avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats för andra personliga behov, om de inte tillgodoses på annat sätt (9 a § LSS).

Högsta förvaltningsdomstolen uttalar bl.a. följande i avgörandet HFD 2012 ref. 41. Sjukvårdande insatser kan principiellt inte beaktas vid bedömningen av rätten till personlig assistans. Sjukvårdande insatser i form av s.k. egenvård kan däremot berättiga till personlig assistans för andra personliga behov i de fall där det konstateras att den enskilde redan har rätt till personlig assistans för att tillgodose sina grundläggande behov.

Förvaltningsrättens bedömning

██████████ omfattas av personkretsen i LSS och kan därför ha rätt till assistansersättning. Frågan i målet är om hans behov av hjälp med de grundläggande behoven uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka. Försäkringskassan har kommit fram till att hans behov av hjälp med de grundläggande behoven uppgår till 7 timmar och 23 minuter per vecka. Det avgörande momentet är om insatser med sondmatning bör anses falla under begreppet hjälp med måltider och således anses vara ett grundläggande behov enligt 9 a § LSS.

██████████ hänvisar i huvudsak till förvaltningsrättens dom med målnummer 938-17 och att kommunen med anledning av domen gjort en ny utredning av hans rätt till personlig assistans. Kommunen har bedömt att

han, i enlighet med förvaltningsrättens dom, ska beviljas personlig assistans för momenten badning och sondmatning vilka beräknas till 16,5 timmar per dygn. I och med att kommunen kommit fram till att de grundläggande behoven överstiger 20 timmar per vecka har en anmälan om behov av assistansersättning gjorts till Försäkringskassan.

Försäkringskassan har bedömt att sondmatning är en sjukvårdande insats delegerad som egenvård och att en sjukvårdande insats aldrig kan vara ett grundläggande behov. ██████████ har uppgett att han sondmatas under uppsikt fyra gånger á fyra timmar per dag. Att förbereda, värma upp, lufta ur mage tar ca 15 minuter per tillfälle och efteråt tar det ca 5-10 minuter för rengöring av utrustning. Vidare anför Försäkringskassan att den dom som hänvisats till gäller kommunen och eftersom domen inte berör Försäkringskassan bedöms den heller inte vara applicerbar på Försäkringskassans beslut i samband med omprövning.

Högsta förvaltningsdomstolen har nyligen avgjort ett mål där det rörde sig om sondmatning och om detta kunde anses utgöra egenvård (HFD 2018 ref. 21). Avgörandet innebär att det inte finns några principiella hinder mot att egenvård beaktas vid bedömningen av om rätt föreligger till assistansersättning. Att något utförs i form av egenvård utesluter alltså inte i sig att det kan vara fråga om ett grundläggande behov.

Enligt HFD 2018 ref. 21 bör själva näringstillförseln, från påkoppling av sondslang till urkoppling av denna, innefattas i begreppet måltid, medan förberedelser och efterarbete, t.ex. rengöring av sondsprutan, faller utanför. Det sagda innebär att begreppet måltid såvitt avser sondmatning får anses omfatta samtliga moment av näringstillförseln. Om olika moment av sondmatningen är integritetskänsliga eller inte saknar betydelse. Det grundläggande behovet måltid omfattar alla moment från påkoppling av

sondslang till urkoppling av denna. Förberedelser och efterarbete, t.ex. rengöring av sondsprutan, omfattas dock inte.

Förvaltningsrätten kan även notera att i intyg utfärdat den 11 oktober 2016 av [REDACTED] överläkare på barnkirurgiska kliniken vid Akademiska barnsjukhuset i Uppsala, uppges att [REDACTED] då hade ett behov av tillmatning med sond om 20 timmar per dygn.

Sammanfattningsvis

Sammantaget bedömer förvaltningsrätten att det inte har framkommit något som innebär att förvaltningsrättens tidigare bedömning ska frångås vad gäller sondmatning och grundläggande behov. Med beaktande av vad som har framkommit i målet anser förvaltningsrätten att det även är rimligt att anta att tidsomfattningen om fyra gånger á fyra tillfällen per dag är den tid som behövs för momentets genomförande. Det framkommer inget i målet som tyder på att någon förändring har skett. [REDACTED] grundläggande behov uppgår i vart fall till 20 timmar per vecka och han har därmed rätt till assistansersättning och överklagandet ska därför bifallas. Målet visas därför åter till Försäkringskassan då det ankommer på Försäkringskassan att beräkna antalet timmar som assistansersättningen ska utgå för och för vilken period.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (FR-12).

Hans-Erik Jonasson

F.d. lagman

I avgörandet har även tre nämndemän deltagit. Målet har föredragits av Emma Koskelainen.

Hur man överklagar

FR-12

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 2 månader

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Hur räknar vi ut tiden?

Oftast är sista dagen för överklagande exakt 2 månader från det datum som tiden börjar räknas.

Exempel: Du fick del av beslutet den 21 december - tiden går ut den 21 februari.

Om samma datum inte finns i slutmånaden går tiden i stället ut på slutmånadens sista dag.

Exempel: Du fick del av beslutet den 31 december - tiden går ut den 28 februari.

Om sista dagen för överklagande är en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.